

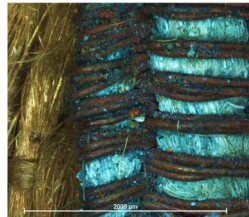
7. W świecie barw – wyroby włókiennicze odnalezione w krypcie

Zabezpieczenie zabytków odkrytych w podziemiach klasztoru
służące zachowaniu dziedzictwa lokalnego
RADZIEJÓW

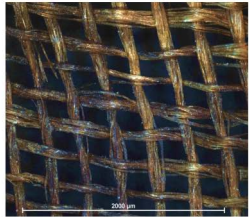
W radziejowskiej krypcie odnaleziono liczne barwne wyroby włókiennicze. Część odnalezionych i zabezpieczonych tkanin i dzianin to fragmenty szat używanych podczas liturgii (elementy ornatu, manipularze, stuł) i bielizny ołtarzowej (palki); część to ubiory grobowe, w których pochowano zmarłych (suknia damska, zupan, pończochy, ozdobne tasiemki). Archeolodzy rzadko odnajdują elementy ubiorów. Niewielkie skrawki, które przetrwały do naszych czasów są zwykle koloru ugrowego – jasnobrązowego, ponieważ w wyniku procesów podepozycyjnych (w tym czasu, zmiennych warunków temperatury i wilgotnościowych, działalności organizmów żywych) następuje ich depigmentacja – odbarwienie.

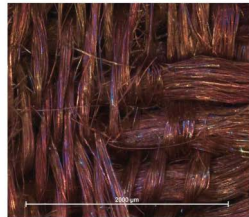
Srebrzyste taśmy oplatające jedwabne nici tkaniny z ornatu

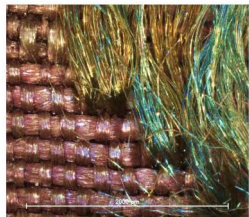
Niebieskie tlenki miedzi na galonie zdobionym manipularz

Ugrowe nitki falbanki od jedwabnej sukni

Fioletowe nici jedwabnego adamszkowego manipularza

Czerwone, niebiesko-zielone i ugrowe nici adamszkowego manipularza

Zielono-ugrowe nici apaszki

KOLORY SZAT UŻYWANYCH W LITURGII

Biały – znak radości, dziewictwa, świętości. Używany w okresie wielkanocnym i Bożego Narodzenia, także w święta i wspomnienia Chrystusa Pana [...]
Czerwony – oznacza męczeństwo i Ducha Świętego. Używany w Niedzielę Męki Pańskiej, w Wielki Piątek, w niedzielę Zesłania Ducha Świętego [...]
Fioletowy – znak pokuty, smutku, oczekiwania i żałoby. Używany w okresie Wielkiego Postu, w Adwencie, w czasie liturgii pogrzebowej [...]
Zielony – znak czasu zwykłego, codzienności i nadziei. Używany w czasie Mszy św. w okresie zwykłym [...]
Różowy – znak radości. Używany w III Niedzielę Adwentu (Niedziela Gaudete) i w IV Niedzielę Wielkiego Postu (Niedziela Laetare) [...]
Czarny – kolor żałoby. Używany w czasie Mszy św. za zmarłych [...]

8. Przed i po konserwacji - pończochy i fular

Zabezpieczenie zabytków odkrytych w podziemiach klasztoru
służące zachowaniu dziedzictwa lokalnego
RADZIEJÓW

Nowożytny ubiór męski o kroju zachodnim składały się ze spodni do kolan, pończoch, kaftana, kamizelki, koszuli z zabotem lub fantazyjnie przewiązaną jedwabną chustą. Buty zazwyczaj sięgały do kostek. Tymczasem strój narodowy polskiereprezentowany jest przez zupany, kontusze, pasy kontuszowe, buty z wysokimi cholewkami i kolpaki (nakrycie głowy).

W XVIII w. na ziemiach polskich sierały się dwa zasadnicze typy ubioru: nowoczesny zachodnioeuropejski (który w XIX w. zdominował modę) oraz tradycyjny ubiór polski.

Pończochy przed konserwacją

Pończochy po konserwacji

Cerowanie i zdobienie pończoch

Fular przed konserwacją

Fular po konserwacji

Atlasowe zdobienie jedwabnego fulara

9. Przed i po konserwacji - nakrycia głowy i pasamony

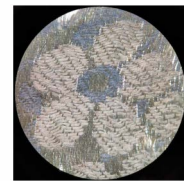
Zabezpieczenie zabytków odkrytych w podziemiach klasztoru
służące zachowaniu dziedzictwa lokalnego
RADZIEJÓW

Nakrycia głowy - stanowiły uzupełnienie każdego rodzaju ubioru, zarówno u kobiet jak i mężczyzn. Potwierdzeniem tego jest znalezisko z radziejowskiej krypty. Wiek XVIII przyniósł niespotykany wcześniej rozwój damskich nakryć głowy fryzur. Występowały zarówno czepki przylegające do głowy, kolpaki, jak i dużych rozmiarów czepce o najróżniejszych kształtach.

Fragmenty nakrycia głowy przed konserwacją

Fragmenty nakrycia głowy po konserwacji

Kwiatowe zdobienie adamszkowej tkaniny

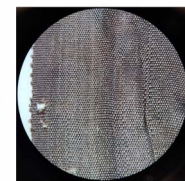
Pasamony to grupa wyrobów włókienniczych, do których zaliczane są taśmy, wstążki, sznurki, galony, krajki, frędzle, koronki klockowe, itp. Wykonuje się je najprostszymi metodami tkackimi lub maszynowo. Najczęściej w materiałach archeologicznych występują właśnie wstążki - różnej szerokości i długości. W Radziejowie odnaleziono dwa fragmenty wstążki - jedną ciemnobrązową zawiązaną w pojedynczy węzeł, drugą jasnobrązową z zachowanym fragmentem szpilki mosiężnej.

Zbiór jedwabnym fragmentów tkanina - przed konserwacją

Jedwabna tasiemka - po konserwacji

Krawędź jedwabnego pasamony

10. Ornat, stuł, manipularze – po konserwacji

Zabezpieczenie zabytków odkrytych w podziemiach klasztoru
służące zachowaniu dziedzictwa lokalnego
RADZIEJÓW

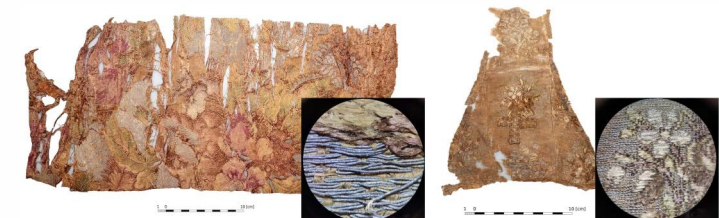
W kolekcji wyrobów odnalezionych i zabezpieczonych przed dalszą destrukcją znajduje się kilkanaście fragmentów różnych stuł, manipularzy oraz fragment ornatu (?) i palka. Każdy przedmiot pierwotnie był wielobarwny, zdobiony metalowymi taśmami lub nićmi z metalowym oplotem. Większość zdobió wzory roślinne. Wszystkie te wyroby mają olbrzymią wartość naukową, historyczną, społeczną. W krypcie zostały zdeponowane prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku. Nie są powiązane z pochówkami osób, których szczątki kostne odnaleziono podczas badań archeologicznych.

Palka we fragmentach - po konserwacji

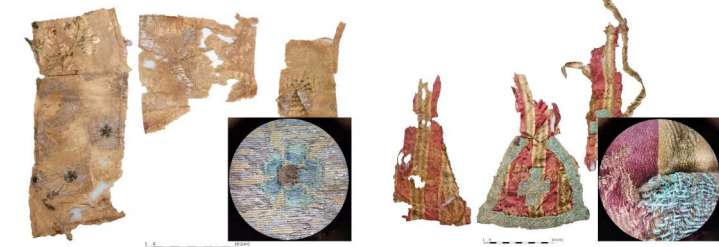

Fragmenty podszewki stuły - po konserwacji

Fragment ornatu z wzorzystej tkaniny jedwabnej z nićmi z metalowym oplotem - po konserwacji

Fragment manipularza - po konserwacji

Fragmenty manipularza - po konserwacji

Fragmenty manipularza - po konserwacji

Zabezpieczenie zabytków odkrytych w podziemiach klasztoru służące zachowaniu dziedzictwa lokalnego RADZIEJÓW

Niniejszy folder powstał i został sfinansowany w ramach Projektu Grantowego Lokalnej Grupy Działania "Razem dla Powiatu Radziejowskiego" realizowanego ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Klasztor Zakonu Braci Mniejszych
Konwentualnych (O. O. Franciszkanie) w Radziejowie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

